

“Niemand beging ooit een grotere fout dan degene die niets deed, omdat hij slechts weinig kon doen.”¹ Een biografische notitie

“Frans-Jos Verdoodt (Moorsel, 5 augustus 1939).” Het is de geijkte opener voor een biografische notitie. Wie herleest en plaats en tijd in een ruimer verband wil zien, leest ook Aalst en het laatste jaar voor het begin van de Tweede Wereldoorlog. Dat Frans-Jos Verdoodt haast dezelfde eerbiedwaardige leeftijd heeft als het tijdschrift waarvan hij bijna een kwarteeuw redactiesecretaris/hoofdredacteur was, is een vrijblijvende vaststelling.

Sommige kinderen zijn meer kind van hun tijd dan andere. Dat geldt zeker voor Verdoodt. Zelf heeft hij pas op latere leeftijd publiekelijk gesproken over die kindertijd in volle oorlogsperiode, allicht vanuit de overtuiging dat zijn ervaring die is van vele anderen en vanuit de noodzaak om zijn eigen doorvoelde familiegeschiedenis een plaats te geven in de historiografie van die periode. Beide vormen overigens een twee-eenheid: het menselijke aspect van collaboratie en repressie blijft voor hem al te vaak onderbelicht, ook – misschien vooral – tegen de achtergrond van een ondubbelzinnig te veroordelen periode in de geschiedenis van de Vlaamse beweging. Wanneer hij in een interview over die periode zegt dat hij “te jong [was] om de gebeurtenissen te kunnen plaatsen, maar te oud om de dingen niet te moeten beleven”², lijkt hij aan te geven waar hij de gedrevenheid vandaan haalde om vooral niet de grotere fout te begaan en niets te doen. Het interview werd gehouden naar aanleiding van het ‘historisch pardon’ dat Verdoodt uitsprak op de IJzerbedevaart van 28 augustus 2000 en zegt meer over de gevierde dan welke notitie ook.³ Overigens houdt Verdoodt tot vandaag vol dat hij alles maar heeft kunnen doen omdat de omstandigheden hem gunstig gezind waren. Al stelt hij er even vaak tegenover dat je ‘je geluk ook moet voorbereiden’.

Na zijn middelbare studies – ook daar ondervindt hij de naweeën van zijn familiale geschiedenis, getuige de titel van genoemd interview – studeert Frans-Jos Verdoodt taalkunde en didactiek aan het Hoger Instituut voor Talen te Gent en sociaal recht aan de Vrije Universiteit Brussel. Van 1962 tot 1995 geeft hij les aan de middelbare afdeling van het Sint-Lucasinstituut te Brussel. Dat hij er in contact komt met tal van aanstormende jonge kunstenaars valt ze-

— 1 Die, volgens de gevierde, “*vermanende uitspraak*” wordt toegeschreven aan de Engelse politicus en filosoof Edmond Burke (1721-1797) en blijft voor de gevierde van “*blijvende betekenis*”. Zie Frans-Jos Verdoodt, *Synthese van de studiedag*, in: F.-J. Verdoodt (red.), *Voorwaarts maar niet vergeten. Acta van de studiedag op 9 juni 2001 in het Vlaams Parlement over collaboratie & repressie*, Gent, 2001, p. 85.

2 “Uw vader was een zwarte en ge zult nog veel zwarte sneeuw zien”, interview met Frans-Jos Verdoodt in: *Bonanza*, nr. 15, 30 april 2001, p. 45.

3 Zie ook de bijdrage van Veerle Beel, “Hoe kan ik oordelen?”, in: *De Standaard Magazine*, 25 maart 1994, pp. 16-17.

ker onder de ‘gunstige omstandigheden’. Zijn lesopdracht combineert hij met de opleiding geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Gent – dat het de opleiding geschiedenis werd en niet die in de rechten lijkt ook ingegeven door de omstandigheden. In 1979 wordt Verdoodt licentiaat in de geschiedenis. Zijn licentiaatsverhandeling handelt over Hector Planquaert, die hij beschouwt als de inspirerende kracht achter het daensisme.⁴ Voor zijn verhandeling ontvangt hij in 1980 de Provinciale prijs voor Geschiedenis van de provincie Oost-Vlaanderen en de Priester Daensprijs. Van 1981 af doceert hij hedendaagse geschiedenis en instellingen aan het HIBO-instituut te Gent (de latere EGON-Hogeschool, nu Arteveldehogeschool).⁵ Gedurende de daaropvolgende jaren verblijft Verdoodt meermaals in Rome waar hij in de Vaticaanse archieven een proefschrift over het daensisme voorbereidt. Luidens de overlevering laat hij er geen kerk onbezocht – vanuit kunsthistorische interesse, laat daaromtrent geen misverstand bestaan. In 1988 wordt hij doctor in de letteren en wijsbegeerte aan de Rijksuniversiteit Gent met een proefschrift over de houding van de Kerk tegenover de christendemocratie in België, inzonderheid tegenover priester Adolf Daens.⁶ Hij ontvangt er in 1990 voor de tweede keer de Priester Daensprijs voor. In een latere periode wordt hij gastdocent aan de Universiteit Utrecht en de Universiteit Antwerpen.

Zijn professionele activiteiten staan andere engagementen niet in de weg, noch op politiek, historisch of literair vlak. Zo publiceert hij achtereenvolgens een poëziebundel, een discussietekst over het federalisme en een bijdrage over Hector Planquaert.⁷ Vanuit dat engagement is hij lid van diverse verenigingen (zoals het Priester Daensfonds, Broederband-Aalst, het Daensmuseum en Archief van de Vlaamse Sociale Strijd) en neemt hij voor de Volksunie ook deel aan de parlementsverkiezingen van 1974 en 1978. Na het Egmontpact verlaat hij het partijpolitieke engagement. Wel formuleert hij later duidelijk zijn visie omtrent collaboratie en repressie als oprichter van de Voorwaarts-groep (1999) en vertolker van het eerder genoemde ‘historisch pardon’ (2000). In 2008 is hij een van de ondertekenaars van het eerste manifest van de Gravensteengroep. Tegelijkertijd blijft hij actief als jurylid van de Dirk-Martensprijs voor poëzie en is hij oprichter van de Meloepoëzieprijs Laarne (2009).

4 F.-J. Verdoodt, *Hector Planquaert, de daensistische beweging en het planquaertisme*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling Rijksuniversiteit Gent, 1979. 2 delen, 327 pp.

5 Voor zijn studenten bezorgt hij zes edities van *Geschiedenis is nooit geschiedenis: een inleiding tot de geschiedenis, het gedachtengoed en de instellingen van de Hedendaagse Tijd*, alle uitgegeven bij Academia Press, Gent, 1993-2001.

6 F.-J. Verdoodt, *Kerk en christen-democratie: de Katholieke Kerk tegenover de christen-democratie in België, inzonderheid tegenover de door haar als dissident beschouwde priester Adolf Daens en diens medestanders (1890-1907)*, onuitgegeven doctoraatsverhandeling Rijksuniversiteit Gent, 1988, 2 dln., 537 pp. Een bewerking van de verhandeling verschijnt als *De zaak-Daens: een priester tussen Kerk en christen-democratie*, Leuven, 1993, 231 pp. (*Historische reeks van het Davidsfonds*, nr. 14). Voordien was hij al uitvoerig ingegaan op de politieke en sociale context waarin *Rerum Novarum* (1891, paus Leo XIII) zich situeert in *Het loon van de werkman. Christenen en katholieken in België ten tijde van Rerum Novarum*, Gent, 1991, 93 pp.

7 *Hoopvol stemmen: gedichten. Een poging van verdediging in de tweespalt hoop en angst*. Oudenaarde, 1967; *Omtrent het Federalisme: feiten, ideeën en uitgangspunten voor een discussie*. [Ninove], 1972; *Hector Planquaert*, Baardegem, 1976.

In de eerste helft van de jaren 1980 komen historische en maatschappelijke belangstelling bijeen. Wanneer vanuit verschillende ideologische hoeken archief- en documentatiecentra worden opgericht voor de vrijwaring en het onderzoek van private archieven, is Verdoodt mede-initiatiefnemer om een centrum vorm te geven voor de bewaring en studie van de archieven van het Vlaams-nationalisme. Hij doet dat ongetwijfeld overeenkomstig het beeld dat velen aan hem overhouden uit die dagen: beladen, zoniet overladen, met dossiers, alles vastleggend in 'aide-mémoires' en enigszins verwonderd dat de gesprekspartners een te minimaal zicht hebben op het grote centrum dat hij toen al in gedachten had – en dat voor hem dus al bestond. Het leidt tot de oprichting van het Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams-nationalisme (ADV N), *“de instelling waarmee ik gedurende 10 950 dagen heb geleefd, plus 7 schrikeldagen, plus de 9 maanden waarin ik de mand moest vlechten waarin het verwekte kind zou worden neergelegd”*.⁸

Dat het ADVN inmiddels de vorm heeft aangenomen die Verdoodt al lang voor ogen had, is zondermeer 'FJV's' eigen verdienste. Dat die vorm nauw aansluit met zijn eigen, soms eigen-gereide visie op erfgoed, geschiedenis en maatschappij is door de jaren heen de garantie geweest om tot een werkbaar vertrouwen te komen tussen mensen met uiteenlopende professionele en persoonlijke aspiraties. Om dat klimaat te creëren heeft Verdoodt ook hier op behoedzame wijze geen initiatief onverlet gelaten. Naast alle andere: de oprichting van de uitgeverij Perspectief Uitgaven, het instellen van de Pil-van Gastelprijs voor Geschiedenis, de aandacht voor de nalatenschappen van Vlamingen in het buitenland, de uitbouw van NISE als internationaal platform voor de studie van nationale bewegingen, de jaarlijkse Driekoningengesprekken als forum voor woord-en-wederwoord, de bedenkingen en mijmeringen die hij vierenveertig nummers lang “Aan de lezer” bezorgt in de ADVN-Mededelingen.

Het gastheerschap van het ADVN sinds 1994 voor de redactie van *Wetenschappelijke tijdingen* neemt daarbij een bijzondere plaats in. Ook hier ging 'de redactiesecretaris' 'op zijn eigen natuurlijke wijze, bedachtzaam maar vastberaden' tewerk en hield hij zijn eigen adagium voor ogen: *“Op kwaliteit en niveau komt het aan!”*.⁹

Dat deze notitie allesbehalve volledig is, kan gerust op het conto van de gevierde zelf worden geschreven. Want nergens is er sprake van Louis Paul Boon, van de Gentse zesdaagsen, van de lectuur van zoveel romans die hem nauw aan het hart liggen, van het werk van jonge kunstenaars dat hij koestert of van het genot van een glas Barolo.

Dát onvermeld laten zou een echt grote fout zijn.

Koen De Scheemaeker, directeur van het ADVN en uitgever van Wt

⁸ Frans-Jos Verdoodt, “Hier staan tot afscheid de broers in het rond bijeen geschaard. Aan de lezer”, in: ADVN-Mededelingen, 2014, nr. 44, p. 3.

⁹ Zie www.doorbraak.be (30/11/2015), vraaggesprek met Frans-Jos Verdoodt door Dirk Roctus, 24/8/2014. Dat de kwaliteit en het niveau worden erkend, blijkt o.a. uit de toekenning aan Verdoodt van de Frans-Drijversprijs (2004) en de Orde van de Vlaamse Leeuw (2008) “voor de onafhankelijke en onverdachte manier waarop hij nu al zijn hele professionele leven lang de geschiedenis van de Vlaamse emancipatie in de brede zin in kaart brengt en daarbij waar nodig mythevorming van links en rechts ontzenuwt” (persbericht bij de bekendmaking van de toekenning van de Orde, 25/6/2008).